

**ЎЗБЕКИСТОН АГРАР ФАНИ
ХАБАРНОМАСИ**

5 (83) 2020

**ВЕСТНИК АГРАРНОЙ НАУКИ
УЗБЕКИСТАНА**

5 (83) 2020

**BULLETIN OF THE AGRARIAN
SCIENCE OF UZBEKISTAN**

БОШ МУҲАРРИР:
академик
Ботир
СУЛАЙМОНОВ

Бош муҳаррир
ўринбосарлари:
профессор
Камолиддин
СУЛТОНОВ

профессор
Лазизахон
ГАФУРОВА

қ.х.ф. доктори
Махсуд АДИЛОВ

Ижрочи директор:
Бахтиёр НУРМАТОВ

Муҳаррир:
Денислам
АЛИМКУЛОВ

Журнал 2000 йил апрель
ойида ташкил топган.
Бир йилда 6 марта чоп
этилади.

100164, Тошкент,
Университет кўчаси, 2,
ТошДАУ
Тел: (+99871) 260-44-95.
Факс: 260-38-60.

E-mail:
nurmatovbaxtivor868@gmail.com
Мақолада келтирилган факт
ва рақамлар учун муаллифлар
жаъобгардир.

5 (83)
2020 йил

ЎЗБЕКИСТОН АГРАР ФАНИ ХАБАРНОМАСИ

Тахрир хайъати:

А.А. Абдуллаев – академик,
И.А. Абдурахманов – профессор,
А.А. Аманов – профессор,
Х.Н. Атабаева – профессор,
Х.Ч.Бўриев – профессор,
И.И.Васенев – профессор (Россия)
С.С. Гулямов – академик,
Р.Д. Дусмуратов – профессор,
В.И. Зувев – профессор,
А.К. Кайшмов – профессор,
Х.Х.Кимсанбаев – профессор,
Л.С.Кучкарова – профессор,
М.А.Мазиров – профессор (Россия)
А.М.Мухаммадиев – профессор,
Р.С.Назаров – профессор,
У.Н.Носиров – профессор,
Т.Э.Остонокулов – профессор,
Ш.Н.Нурматов – профессор,
С.Я.Исламов – профессор,
М.Т.Таиболтаев – профессор,
Ш.Ж.Тешаев – профессор,
Т.Ф. Фармонов – профессор,
Б.О. Хасанов – профессор,
Э.А.Холмуродов – профессор,
Н.С.Хушматов – профессор,
У.П. Умурзаков – профессор,
А.А.Абдувасиков – доцент

ТАЪСИСЧИЛАР:

Ўзбекистон қишлоқ хўжалиги илмий ишлаб
чиқариш ва озиқ-овқат таъминоти маркази.
Тошкент давлат аграр университети.
Андижон қишлоқ хўжалиги ва агротехнология институти.
Тошкент давлат аграр университетининг Нукус филиали.
Тошкент давлат аграр университетининг Термиз филиали.

**ВЕСТНИК АГРАРНОЙ НАУКИ
УЗБЕКИСТАНА**

**BULLETIN OF THE AGRARIAN
SCIENCE OF UZBEKISTAN**

ЎЗБЕКИСТОН АГРАР ФАНИ ХАБАРНОМАСИ

Журнал 2000 йил апрел
ойида ташкил топган

Бир йилда 6 марта
чоп этилади

Тошкент

№ 5 (83) 2020.

МУНДАРИЖА

Зоотехния ва ветеринария

Курбанов И. Хоразм вилояти шаронтида тутни каламчасидан кўпайтириш ва навдор кўчатлар етиштириш истиқболлари.....	6
Мавланов С.И., Холов Ш. Ҳайвонлар эктопаразитлари.....	10

Пахтачилик

Мамедова Ф.Ф., Тураев О.С. ¹ , Хусенов Н.Н., Нормаматов И.С., Алиходжаева С.С., Буриев З.Т. Рангли тотали ғўза линиялари тола сифатини статистик баҳолаш.....	15
Дурдиев Н., Ғоппоров Ф., Асрақулов А. Сугориш тартиблари ва минерал ўғит меъёрларининг ғўзани ўсиб-ривожланиши ва ҳосилдорлигига таъсири.....	17
Холмурадова М.М., Хошимов С.Қ., Бойқобилов У.А., Нормаматов И.С., Тураев О.С., Кушанов Ф.Н. Ғўзада ўзаро ижобий корреляцияга эга айрим морфологик белгиларнинг сув танқислиги муҳитидаги статистик таҳлили..	20

Агроиқтисодиёт

Файзиёв А.А., Кушаров З.К. Самарқанд вилоятида гўшт етиштириш динамикасининг статистик таҳлили.....	25
Мўминов Б.О. Фермер хўжаликлари капиталлашувини баҳолашнинг муҳим ёндашувлари.....	29

Ўсимликшунослик

Абитов И., Тешаев Ф. Дефоляция ўтказишнинг соя ҳосилдорлигига таъсири.....	33
Бегматова М. Х. Далачай (<i>Hypericum perforatum</i>) уруғининг униб чиқишига экиш муддатлари ва чуқурлигининг таъсири.....	35
Атабаева Х.Н., Умарова Н.С., Хайруллаев С. Ш. Ўтлоки ботқок-тупроқлар шаронтида олтингугртни баргга суспунзия қилиш орқали соя ҳосилдорлигини шакллантириш.....	38
Ходжаева З. Ф., Тошов Х.М., Шамсиев Н.А, Раупова М.Х. Девхона кўли гидробионтлари - табиий озуқа манбаи сифатида.....	41
Халилова Л.Н. Нурбеков А.И. Кузги бугдойнинг янги навларининг тулланиши ва ҳосилдорлик хусусиятлари..	44
Б.Х.Қулдошов, Н.Халилов, А.Х.Ҳамзаев. Янги инокулянтларнинг соя навлари хусусиятларига боғлиқ ҳолда самарадорлиги.....	47

Ўрмончилик

Ҳақимова М.Х., Ғулмуҳаджаева Ш.Ф. Оқ қайин (<i>Betula pendula</i>) ва уни манзарали боғдорчиликдаги урни.....	51
Ахмедов Э.Т., Тоштемиров И. Наъматак (<i>Rosa canina</i> L) плантациялари қатор оралигида калампир (доривор) ялпиз (<i>mentha piperita</i> L.) ўсимлигининг ўсиш ва ривожланиш хусусиятлари.....	54
Ҳамроев Ҳ.Ф., Райимов Б.Н. Ўзбекистон жанубидаги дўлანазорларнинг ҳолати ва табиий тикланиш кўрсаткичлари.....	57

Селекция, генетика ва уруғчилик

Ғайбуллаев Ғ.С., Болбеков М.А., Туйғунов Р.Б. Юмшоқ бугдой селекцияси учун бошланғич аъшб яратиш.....	60
Туйғунов Р.Б., Ғайбуллаев Ғ.С., Болбеков М.А. Самарқанд вилоятида кузги арпа коллекциясини ўрганиш.....	61
Дадажонов Ж.Р., Алиқулов Э.О., Эргашев О.Р. Ғўзанинг <i>g.hirsutum</i> L. турига мансуб тизма ва навларда айрим хўжалик белгилари кўрсаткичларининг таҳлиллари.....	64
Алиқулов Э.О., Шеримбетов А.Г., Эргашев О.Р. Патоген <i>fusarium oxysporum</i> f.sp. <i>vasinfectum</i> замбуруғларини ғўза навларига таъсирининг баргларда намоён бўлиши.....	66
Қаюмов У.К., Автономов В.А., Ходжанов Ш., Юнусалиев Б.М. Ғўзанинг <i>G. barbadense</i> L. туридаги навлараро F ₁ дурагайларида "ўсимликдаги монопоидиал усув шохи сони" белгисининг ирсийланиши.....	68
Қурбанов А.Ё., Қаюмов У.К., Автономов В.А. Ғўзанинг <i>G.hirsutum</i> L. туридаги истиқболли селекция аҳамиятига эга булган мураккаб ва жуфтлашган тизмалараро дурагай комбинациясининг "ўсимлик баландлиги, 31.08.2019 й." белгисининг ўзгарувчанлиги.....	70
Эргашев О.Р. Ғўзанинг <i>g.hirsutum</i> L. тури янги навида хўжалик белгиларининг шаклланиши ва барқарорлашуви.....	73
Тангилова Г.Н., Холмуродова Г.Р. Соя селекциясида интрогрессив корейя коллекцияси нав-намуналаридан фойдаланиш.....	76

Тупроқшунослик ва агрохимё

Аскарходжаева А.Н., Эргашева О., Пахрадинова Н.С. Қаттиқ маиший чикиндиларни вермикюльтивация услуби асосида конверсия қилишнинг макбул йулларини ўрганиш.....	81
Хасанова Ф.М., Карабаев И.Т., Маъруфханов Х.М. Экинларнинг ўсиш ва ривожланиши ҳамда	

билан вегетатив озиклантириш ўсимликларнинг яхши ўсишини, ривожланишини таъминлайди, барг юзасини шаклланишини фаоллаштиради, соя ўсимлигининг симбиотик фаолиятини оширади, дон ҳосилдорлигини оширишга ёрдам беради ва унинг сифатини яхшилайди.

Таянч сўзлар: *Соя, баргдан озиклантириш, ўғитлаш, олтингузурт, меъёрлар, ўсиш, ривожланиш, барг юзаси, туганаклар сони.*

Atabayeva Khalima Nazarovna, Umarova Nigora Sadridinovna, Khayrullayev Sardor Shamsiddin ugli
Formation of soybean yield with foliar application of sulfur in the conditions of meadow-swampy soils

The research revealed the influence of vegetative feeding with sulfur on the background of mineral fertilizers on the formation of the grain yield of soybeans in the conditions of meadow-swampy soils of Tashkent region. It has been established that vegetative fertilization with sulfur ensures better plant growth, branching, activates the formation of leaf area, symbiotic activity of soybeans, promotes an increase in grain yield and improves its quality.

Keywords: *Soybean, foliar application, nutrition, sulfur, norms, growth, development, leaf area, number of tubers.*

УДК 574.2

ХОДЖАЕВА З. Ф., ТОШОВ Ҳ.М., ШАМСИЕВ Н.А, РАУПОВА М.Х.

ДЕВХОНА КЎЛИ ГИДРОБИОНТЛАРИ - ТАБИЙ ОЗУҚА МАНБАИ СИФАТИДА

Ушбу мақолада Бухоро вилояти Девхона кўлининг географик жойлашуви, юксак сув ўсимликлар ва зоопланктон тур таркиби ва уларнинг тарқалиши тўғрисида маълумотлар келтирилган. Тадқиқотлар натижасида кўлнинг захираси 177.62млн м³дан иборат эканлиги ва ўртача чуқурлиги 15-17 м, максимал чуқурлиги 30 – 38 м эканлиги аниқланган.

Калиг сўзлар: *коллектор, биоценоз, садок, гидробионт, юксак сув ўсимликлари, кўза, зоопланктон.*

Бугунги кунда ҳудудларда ҳовуз балиқчилик хўжалиklarининг ташкил этилиши кенг йўлга қўйилмоқда. Бундай хўжалиklar ҳовузларида саноатбоб балиklarнинг 10 га яқин тури сунъий шароитда кўпайтирилмоқда ва парвариш этилмоқда. Ҳовузларда балиklarнинг хўжалиklarда ихтисослаштирилганлик йўналишига қараб личинкаликдан бошлаб, 3 ёшгача парвариш этилмоқда. Бунда ҳовузларда мунтазам сув таркиби ва сатҳи назоратда бўлади, яъни хўжалик ҳовузларига сув қуйилиб, окизиб турилади. Вилоятимиз ҳудудида бундай балиқчилик хўжалиklar ҳар бир туманда, ташкил этилган. Ушбу сув ҳавзаларнинг ташкил этилаётганлиги балиқчилик билан бир қаторда ҳудудда сув ва суволди қушларининг сон ва тур таркиби жиҳатидан ортиб боришига олиб келмоқда.

Айни вақтда республикамизнинг марказий қисмида жойлашган (суғориладиган экин далалари майдонининг кенгайтириш оқибатида) ҳудудларда ер ости сизот сувларининг сатҳи йиллар давомида ошиб бориб, натижада жойларда оқова ва зах сувлар ҳисобидан янги-янги сув ҳавзалар шаклланмоқда, сув ҳавзаларининг майдони кенгайиб ҳудуднинг табиий экологик шароити тубдан ўзгариши ҳоллари кузатишмоқда. Бундай ўзгаришлар айниқса, республикамизнинг Бухоро, Қашқадарё, Навоий, Сирдарё, Жиззах вилоятларида яққол кўзга ташланмоқда.

КИРИШ

Бухоро вилояти Ўзбекистоннинг жанубий-ғарбида жойлашган бўлиб, асосий сув таъминоти Аму-Бухоро канали ҳисобланади. Бухоро вилоятидаги коллектор сувлари ерларни суғориш ва шўр ювиш натижасида ҳосил бўлиб, тупроқ шўрлик даражасини камайтириш, кишлок хўжалиги экинларининг сувга бўлган талабини қондириш учун Амударё суви ишлатилади. Суғориш жараёни, шўр ювиш натижасида катта миқдорда сизот сувлари ҳосил бўлади. Бу сувларнинг йиғилишидан ҳосил бўлган сунъий кўллар (Денгиз-кўл, Қорақир, Оёқ-Оғитма, Хадича, Девхона, Зикри, Тузкон, Замонбобо) нинг пайдо бўлиши ҳудудда сув биоценозининг такомилланиши ва қайта шаклланишига олиб келди. [1]

Республикамиздаги ташкил этилган балиқчилик хўжалиklари ҳовузлари ўтган қисқа вақт мобайнида аҳолини балиқ маҳсулотларига бўлган эҳтиёжини қондиришга маҳим аҳамиятга эга бўлаётганлиги билан бир қаторда ҳудудда сув ва сув олди қушлар ҳаёти учун муҳим аҳамиятга эга бўлган макон сифатида шаклланмоқда.

Мазкур кўллар орасидан эгаллаган майдонининг очик сув майдони катталиги ва гидробионтлар сони (зоопланктон тур таркиби)кўплиги жиҳатидан Девхона кўли алоҳида ўрин эгаллайди.

ТАДҚИҚОТ МЕТОДЛАРИ

Тадқиқот ишлари олиб борилган объект Бухоро

вилояти Девхона кўли ва унинг зоопланктон турларини аниқлаш ҳисобланади. Кўлнинг экологияси ва гидробиологиясини аниқлашда “Бухоро воҳаси табиий сувликлари - яйлов аквакультурасида садок усулида интенсив балик боқиш” бўйича методик тавсиялар қўлланмасидан фойдаланилди [1]. Сувнинг таркиби ва гидробионтларни ўрганишда “Аналитическая химия промышленных сточных вод” [2] маълумотларидан фойдаланилди. Зоопланктон намуналари Джеди тўри ёрдамида йиғилди. (газ №46). Намуналар 4 % формалин билан ўз дала шаронтида фиксация қилинди. Зоопланктон намуналари Зоопланктон турларини аниқлашда “Определитель зоопланктона и зообентоса пресных вод Европейской России” [3].

ТАДҚИҚОТ НАТИЖАЛАРИ:

Девхона кўли ва унинг зоопланктон турларини аниқлаш тадқиқотлари 2017 – 2019 йилларда олиб борилди.

Девхона кўли Бухоро вилояти Қоровулбозор тумани худудида жойлашган.

Координаталар: 39° 11'N 64° 39' E
Баландлик : 251 м

Майдони 1700 гектарни ташкил қилади. Унинг сув захираси 765 млн м³ дан иборат. Ўртача чуқурлиги 15-17 м, максимал чуқурлиги 30 – 38 м. Сув олиш манбаси Қарши марказий коллектори ва Қоровулбозор марказий канали ҳисобланади

Девхона кўлининг баҳор, ёз, куз ойлари мавсумида намуналар йиғиш жараёнида сувда эриган кислород миқдори ҳам аниқланган. Сувда эриган кислород миқдори - 6,4 мг/л ёки 91,4% тўйинган. Кучли шамолнинг бўлиши бунга сабаб бўлади. (Шамолнинг эсиши 5-7 м/сек март ойи.). Март ойида (24.03.18) олинган натижаларга кўра Девхона кўлининг ҳарорати соат 11:00 да 17 °С ни ташкил қилди. Сув ҳарорати эса 12 °С ни ташкил қилди. Сув ҳарорати ҳар 3 соат оралиғида олинди. Ёз мавсумидаги ҳарорат (8.07.18) Девхона кўлининг ҳарорати соат 10:15 да 35 °С ни ташкил қилди. Сув ҳарорати эса 24 °С ни ташкил қилди. Сув ҳарорати ҳар 3 соат оралиғида олинди. Кўлнинг ҳарорати соат 13:15 да 38 °С ни ташкил қилди. Сув ҳарорати эса 26 °С ни ташкил қилди. Миқдори – 8,0 ни ташкил қилишини аниқлаганмиз. Сув тиниклигини белгилловчи омил бу – сувдаги муаллақ моддалар, асосан, плейстон, планктон, детрит зарралари ҳисобланади. Сув тиниклиги мавсумий характерга эга. Девхона кўлида сувда энг юқори тиниклик киш фаслида 1,8-2 метр, энг паст тиниклик ёз ва кузда 100-120 см, 2 м айниқса фавворалар ишлаганда тиниклик пасаяди 50-60 см гача. Сув тиниклиги баҳор фаслида 70-80 см, ёзда 80-90 см, кузда ҳам 60-70 см, кишда 100-110 см, сабаб сув алмашинмайди. Сув тўри *Gidrodictionsp*, *Spirogiras*, *Clodophora* учрайди. Бусув ўтлари куз фаслида сув саёзлашганда чуқурлиги 0,5-0,8 метр бўлади.

Кўлнинг қирғоқларидан 5 метр чуқурликкача бўлган майдонларида турли юксак ўсимликлар ўсади. Шу даврга қадар мазкур ўсимликлар рўйхати тузилиб, систематик таҳлили келтирилмаган. Натижада ўсимлик турлари бўйича айрим чалкашликлар учраб туради.

Чунки табиий сув ҳавзаларида ўтхўр баликларнинг озикланиши учун бу жуда муҳим аҳамиятга эга. Девхона сув ҳавзаси қирғоқларида 3- 5 метр чуқурликкача бўлган худуддаги ва сув бўйи юксак ўсимлик турлари ўрганилган. Кўлда асосан қамиш ва кўга турлари доминантлик қилганлигини кўриш мумкин. Девхона кўлида юксак сув ўсимликларининг 21 оилага мансуб 45 тур учраши аниқланган. [4] Ўрганилган бу турлар кўлнинг зоопланктонларини ўрганишда, кўлда гидробиологик тадқиқотлар олиб боришда муҳим асос бўлиб хизмат қилади. Чуқур кўллар каторига кирувчи бу сув ҳавзасида қушлар жуда кам учрайди, сув секин исийди. Девхона кўли вилоятнинг жанубида жойлашган бўлса ҳам, нерест июл - август ойи гача давом этади. Сабаби кўл тўлик пелагиал зонадан иборат, литорал зона яхши шаклланмаган. Шу муносабат билан вилоятдаги табиий кўллар сувининг исийшига қараб ҳамда географик ўрнига қараб нерест муддатини белгилаш мумкин. Барча балик чавоклари таоген озикланишга ўтиши билан содда хайвонлар, сўнгра зоопланктон билан озикланишга ўтадилар. Демак, зоопланктон балик ҳаёти учун энг зарур бўлган озуқа объекти ҳисобланади.

Зоопланктоннинг миқдори етарли даражада бўлмаса балик чавоклари ривожланмай қолади. Куйидаги балик турлари: чипор дўнгпешана, пеляд, катта оғизли буффало умрининг охиригача зоопланктон билан озикланади. Шунинг учун ҳам сув ҳавзасидаги зоопланктон маҳсулдорлигидан фойдаланиш учун чипор дўнгпешана сеголеткалари билан баликлаштириш мақсадга мувофиқ. Зоопланктон биомассаси ва маҳсулдорлигига қараб, катта оғизли буффалони икклимлаштира бўлади. Чунки буффало ўзининг сифатли гўшт маҳсулоти билан чипор дўнгпешанадан кескин фарқ қилади.

Намуна олиш усули сув олинаётган объект (кўл, сув омбори, окова сувлари ва бошқалар) нинг турига, унинг чуқурлигига, ҳажмига боғлиқ. Секин сув алмашуви (кўллар, сув омборлари) бўлган йирик ва ўрта кўллардаги сув ҳавзаларида (кўллар, сув омборлари) зоопланктоннинг намуналари, Джедди тўрининг сифати жиҳатидан Джедди тўри билан бирга, чуқурлиги 3 - 4 мдан ошмаган саёз сув ҳавзаларида (кўллар, кичик ўрмон кўллари, лагуналар) умумийдир. Зоопланктон намуналари Джедди тўри ёрдамида терилди (газ №46). Намуналар 4 % формалин билан ўз ўрнида фиксация қилинди. Формалин чўкма бўлмаслиги керак. Намуналарни иссиқ жойларда сақлаб бўлмайди, зоопланктон намуналари спиртли ҳолатда бо'лади. Стаканда бунинг учун сув миқдори 96% этил спирти концентратсияси 70 % га туширилади. Ҳар бир зоопланктон намунаси диққат билан этикетланиши ва маҳсус журнал ёки дала журналида сақланиши керак. Кузатишлар барча биологик мавсумларни ўзичига олиши керак. Зоопланктоннинг тур таркиби ва миқдорий ривожланиш даражаси сезиларли ўзгаришларга эга бўлганлиги сабабли, зоопланктонлар гуруҳининг таҳлили асосида ифлосланишнинг таъсирини ўрганиш

кискичбакасимонлар (Стустасеа, Сорепода)аниклагичи” Университет. Тошкент. 2012. 78 б.

6. Эсанов Ҳ.Қ, Аслонова К.А., Файзуллаев Ш.С. Бухоро вилояти сув хавзаларида учрайдиган юксак сув ўсимликларининг аҳамияти. Микроскопик сувўтларини ва юксак сув ўсимликларини кўпайтириш, уларни халқ хўжалигида қўллаш. Республика илмий-амалий анжуман материаллари. – Бухоро, 2018. – Б. 83-86.

7. Ж.П.Эрхард, Ж.Сежен “Планктон” состав, экология, загрязнение Ленинград гидрометеониздат 1984. 242 б.

Ходжаева З. Ф., Тошов Ҳ.М., Шамсиев Н.А, Раупова М.Х.,

Гидробионты озера Девхона -как естественный источник кормовой базы

В данной статье приведены данные о географическом расположении, высших видного состава, зоопланктона и распространении озера Девхона в Бухарской области. В результате исследований было установлено, что водные запасы озера составляют 765 млн. м³, средняя глубина 15-17 м, максимальная глубина 30-38 м.и.

Ключевые слова: коллектора, биоценоз, садок, гидробионт, высшие растения, розоз, зоопланктон.

Khodjayeva Z. F., Toshov H.M., Shamsiyev N.A., Raupova M.H.

Devkhona lake hydrobionts - as a natural food source

In this article, information about the geographical location of the Devkhona Lake in Bukhara region, the composition of high water plants and zooplankton species. As a result of the study, it was determined that the lake's reserves are 765 million m³ and the average depth is 15-17 m, the maximum depth is 30-38 m.

Key words: collector biocenosis, sadok, hydrobiont, high water plants, cattail zooplankton.

ЎЎТ: 631.5, 631.8, 633.111

ХАЛИЛОВА Л.Н. НУРБЕКОВ А.И.

КУЗГИ БУҒДОЙНИНГ ЯНГИ НАВЛАРИНИНГ ТУПЛАНИШИ ВА ҲОСИЛДОРЛИК ХУСУСИЯТЛАРИ

Маколада, Самарқанд вилояти сугориладиган ерларида кузги буғдой янги навларининг экиш муддатларига боғлиқ ҳолда тупланиш даражаси, ҳосилдорлиги таҳлил қилинган. Кузги буғдойнинг Краснодар-99(st) Ҳазрати Бешир, Яқсарт, ва Жасмина навларининг куз, киш, баҳор даврларида тупланиш динамикасининг экиш муддатларига боғлиқ ҳолда куз-киш, баҳор-ёз даврида пояларнинг ҳосил бўлиши, нобуд бўлиши баён қилинган ҳамда ҳосилдорлик кўрсаткичлари келтирилган. Краснодар 99 Яқсарт, ва Жасмина навлари учун мақбул экиш муддатлари 1 октябр Ҳазрати Бешир нави учун 16 октябр эканлиги аниқланган.

Калит сўзлар кузги буғдой, тупланиш, ҳосилдорлик, янги навлар, экиш муддати.

МАВЗУНИНГ ДОЛЗАРБЛИГИ

Кузги буғдой етиштиришда ҳар бир минтақанинг тупроқ-иқлим шароитига мос ҳолда мақбул экиш муддатларини аниқлаш муҳим аҳамиятга эга.

Сунги йилларда мамлакатимизда об ҳавонинг ва иқлим шароитининг кескин ўзгариши қишлоқ хўжалик экинларининг жумладан, буғдойдан сифатли ва юқори дон ҳосили олишни таъминлайдиган, кузги буғдойнинг янги навларини тупроқ-иқлим шароитига мос ҳолда жойлаштириш, экиш муддатларини, уруғлар унувчанлигини, ўсимликларни қишга чидамлиги, яшовчанлиги, ўсув даври, ҳосилдорлиги, ҳосил сифатини ўрганиш асосида нав агротехникасини такомиллаштиришни таказо этмоқда.

ТАЖРИБА (ТАДҚИҚОТ) ОБЪЕКТИ ВА УСЛУБИЯТИ

Тадқиқотлар Самарқанд вилояти ўтлоки бўз тупроқлари шароитида Самарқанд ветеринария

медицинаси институти ўқув-тажриба хўжалигида ҳамда ПСУЕАИТИ Самарқанд илмий тажриба станциясида **2016-2019 ййда амалга оширилган. Тадқиқот объекти сифатида** Краснодарская-99, Яқсарт, Жасмина ва Ҳазрати Бешир навлари олинган. Илмий-тадқиқот ишларида дала тажрибалари фенологик кузатувлар, «Бутунроссия ўсимликшунослик илмий-тадқиқот институти услуги», биометрик таҳлиллар «Қишлоқ хўжалик экинлари навларини синаш давлат комиссиясининг услуги» асосида, маълумотларнинг статистик таҳлили Б.А.Доспеховнинг «Методика полевого опыта» услубий қўлланмаси бўйича амалга оширилган. Дала тажрибаларини қўйишда тажриба пайкаларини ўлчами 50 дан 100 м² гача 4 такрорли қилиб ўтказилган.

Тажриба (тадқиқот) натижалари ва уларнинг